ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թիֆլիսի «փոխադարձ կրեդիտի» ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողով։ Նամակ Նուխուց։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Արտաքին լուրեր։—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։ — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Խաչագողի յիշատակարան։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿՐԵԴԻՏԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Կարճ կերպով կը հաղորդենք հետևեալ տեղեկութիւնները Թիֆլիսի „փոխադարձ կրեդիտի“ ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովի մասին, որ կայացել է կիրակի, մարտի 27-ին, Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում։ Նախ և առաջ, ինչպէս և նկատում է „Кавказъ“ լրագիրը, շատ անյարմար էր որ ընդհանուր ժողովի նախագահ ընտրվեցաւ նոյն բանկի խորհրդի անդամը. ընկերութեան խորհուրդը ղեկուցանող է ընդհանուր ժողովի առջև և նոյն խորհրդի անդամը ղեկավարում է և ընդհանուր ժողովի վիճաբանութիւնները։

Խորհրդի ղեկուցման հիման վրա, երևում է որ անցած 1882 Թիւը շատ աննպաստաւոր էր Թիֆլիսի առևտրի համար։ Ընդհանուր անշարժութիւնը առևտրական գործերում, որ շարունակվում է արդէն մօտ երեք տարի, աւելի էլ սաստկացաւ նրանով որ փոխարքայութիւնը վերցվեցաւ, գործերի Թիւը երկրի մէջ պակասեց, նաւթային գործերը, որոնց վրա Թիֆլիսցիների մեծ գումարներ ծախսվեցան, բաւական ընկան, վերջապէս և այն պատճառով որ երկիրը անորոշ դրութեան մէջ է գտնվում կովկասեան տրանզիտի չը վճռված հարցի պատճառով։ Այդ բոլորը շատ կարճացրեց առևտրական գործերը Թիֆլիսում, աւելի էլ պատճառ դարձաւ փողերի պակասութեանը և որպէս բնական հետևանք այդ դրութեան „փոխադարձ կրեդիտի“ բանկին յանձնված կապիտալները շատերը սկսեցին յետ պահանջել և աւելի էլ պահանջ յայտնվեցաւ բանկից փողերը փոխ առնելու։ Ներկայ 1883 Թւի մինչև 1 յունվարի ընթացող հաշիւներով մնացին 306,000 րուբլ պակաս, քան թէ 1-ին յունվարի անցեալ 1882 Թւին, իսկ անպայման մոցնումներով 260,000 րուբլ պակաս։ Ուրիշ կողմից անցած 1882 տարին աւելի մեծ Թւով վէքսելներ ներկայացվեցան զեղջման համար, քան թէ նախընթաց տարիներում։ Խորհրդի կարծիքով այդ երևոյթն էլ բացատրվում է, առևտրի անշարժութեամբ։ Այն անձինքներից շատերը, որոնք 10 տարվայ ընթացքում օգուտ էլ չէին քաղում իրանց համար բաց մնացած կրեդիտից, անցեալ տարվայ ընթացքում սկսեցին ներկայացնել վէքսելներ։ Ներկայացրած վէքսելների պորտֆելը աւելացաւ 215,000 րուբլ գումարով։ Ընկերութեան վարչութիւնը սահմանափակել ստիպվեցաւ այդ օպէրացիան և աւելացրեց պրոցէնտի չափը։ Առևտրի անշարժութեան պատճառով գումարը բողոքված վէքսէլների աւելացաւ 39,000 րուբլով, որից 22,996 րուբլ ստացված է, իսկ 16,000 րուբլ ջնջված է հաշիւներից, այսինքն գրված է կորուստի բաժնում։ Թէև ընկերութեան զուտ շահը ներկայացնում է մեզ 137,569 րուբլ նշանաւոր գումարը, որի հիման վրա ընկերութեան անդամներից իւրաքանչիւրը այս տարի պէտք է ստանար 15% դիվիդէնդ, բայց որովհետև ընկերութիւնը կորուստ ունեցաւ նախ 16,000 րուբլ բողոքված և չը վճարած վէքսէլներից և յետոյ էլ ջանջուղազով եղբայրների սնանկանալուց 41,000 րուբլ, մի գումար որ նոյնպէս ջնջվում է հաշիւներից,—այդ պատճառով ընկերութեան անդամները փոխանակ 15% դիվիդէնդ ստանալու, այս տարի կը ստանան միմիայն $10^1/_2$ պրոցէնտ։

Խորհրդի ղեկուցումից յետոյ կարդացվեցաւ վերաքննող յանձնաժողովի ղեկուցումը։

Այնուհետև ժողովը ընտրեց խորհրդի անդամներին և վերաքննող յանձնաժողովի անդամներին։

Վերջացնում ենք մեր յօդուածը ծանօթացնելով ընթերցողին կարճառօտ կերպով վերաքննող յանձնաժողովի տուած ղեկուցման բովանդակութեան հետ։ Մի քանի մանր անճշդութիւններ ցոյց տալուց յետոյ ընկերութեան գործունէութեան մէջ, յանձնաժողովը յիշեց և հետևեալը։ Մի անգամ ընկերութեան կասսան վերաքննելու ժամանակ յանձնաժողովը գտաւ գանձարանում նաղդ փողի տեղ 1000 րուբլ գումարի կասսիրի անդորրագիրը 1000 րուբլու, որից երևում էր թէ գանձապետը այդ փողը վերցրել էր կասսայից ընկերութեան այլ և այլ մանր ծախսերի համար։ Մի այլ անգամ կասսայում գտնվեցաւ դիրեկտորներից մինի անդորրագիրը մօտ 3000 րուբլու, որ նա վերցրել էր կասսայից, որպէս զի Թափի բացակայութեան մէջ եղած մի անդամի վէքսէլը, որի ժամանակը լրանում էր։ Այդ կատարվեցաւ, որպէս բացատրեց խորհուրդը, որպէս զի ընկերութեան բացակայ եղած անդամի անունը չը կորչի և նրա վէքսէլը չը բողոքվի, մանաւանդ որ յիշեալ անդամը մի շատ հաստատ կարողութեան, հաստատ վարկի տէր մարդ է և միշտ ճիշդ վճարող էր։

Խորհուրդը թէև աշխատում էր բացատրել վերաքննող յանձնաժողովի ղեկուցման մէջ յայտնված մեղադրանքները ընկերութեան վարչութեան դէմ, բայց չէր երևում թէ կատարելապէս արդարացնէր վարչութեանը։

Այդ հանգամանքը երկար վիճաբանութիւնների առիթ տուեց ընդհանուր ժողովում, որին գլխաւորապէս մասնակցում էին խորհուրդը, ընդհանուր ժողովի անդամները և վերաքննող յանձնաժողովի անդամները, իսկ ընկերութեան վարչութիւնը միայն կողմնակի կերպով մասնակից էր լինում յիշեալ վիճաբանութիւններին։

ՆԱՄԱԿ ՆՈՒԽՈՒՑ

Մարտի 26-ին

Նուխու քաղաքում սովորութիւն է, երբ որ մէկը մեռնում է, նրա ազգականները պարտաւոր են ճաշ պատրաստել գերեզմանատանը մարդկանց համար և տանը կանանց համար, ի հարկէ, քիչ չէ պատահում որ ստիպված են լինում այդ ազգականները պարտք անել մինչև անգամ այդ սովորութիւնը կատարելու համար, կարծելով որ դրանով հանգուցեալի հոգին թեթևում է ուղղակի արքայութիւնը։—Փետրվարի 22-ին նշանակված էր թաղումն հանգուցեալ տիկին Շելկօվնիկօվի, (եթէ չեմ սխալվում, դա յայտնի գեներալի մայրն է), բայց դրա որդի Մ. չը հետևեց նուխեցիների յայտնի օրինակին. փոխանակ ճաշ պատրաստելու, նա նուիրեց տեղիս հոգևոր ուսումնարանին մէկ հարիւր րուբլի, ի յիշատակ հոգւոյ հանգուցելոյ, իսկ այն աղքատներին, որոնք օգուտ քաղելով այդպիսի միջոցներից, գնում են գերեզմանոցում մի կուշտ փորով հաց ուտելու, նրանց բաժանել տուեց 15—20 կոպէկներ։ Այսպիսի մի բարի օրինակ պատիւ է բերում յարգոյ պարոնին առաջինը՝ որ տեղիս ուսումնարանը նիւթական միջոցների կարօտ լինելով կարող է այդ գումարով իր ամենահարկաւոր պէտքերը լրացնել, իսկ երկրորդը՝ այն աղքատները, կարծեմ, այդ կոպէկները աւելի բարձր դասեն, իրանց աղքատ ընտանեացը օգնելու համար, քան թէ մի օր կուշտ հաց ուտել և միւս օրը էլի սոված փորով մանդալ, հարց և փորձ անելով թէ ով է մեռել։—

Այդ թաղման երեք օրից յետոյ մեռաւ մի աղքատ կին, որի ազգականները եթէ այդ օրինակը չը լինէր, ստիպված կը լինէին, գոնէ մի 15—20 րուբլ պարտք վերցնել նրա թաղման ճաշը պատրաստելու համար, իսկ սրանք բաւականացան ընծայելով 3 րուբլ յօգուտ ուսումնարանի։

Խորհուրդ կը տայինք միւս նուխեցիներին էլ հետևել այս օրինակին, մանաւանդ որ իրանց ուսումնարանը, ինչպէս լսվում է, նիւթական կողմից խեղճ դրութեան մէջ է։ Դեռ չեմ խօսում այն հանգամանքի վրա, որ սգաւոր ընտանիքը ստիպված է մոռանալու իր կորուստը, իր սիրելի

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Գիշերը անցաւ առանց որ. և իցէ արկածքի։ Ամեն ինչ խաղաղ էր, ամեն ինչ իր սովորական դրութեան մէջն էր։ Առաւօտեան մեզ զարթեցրին խիստ վաղ։ Օրը բաւական ցուրտ էր։ Իմ ընկերները ջերմացրին իրանց մարմինը արաղով և չը մոռացան մեր պահապան գինուորներին նոյնպէս խմացնել։ Մենք ճանապարհ ընկանք, մեզանից իւրաքանչիւրը իր ծանրութիւնները իր մէջքի վերցնելով։ Մեր ետևից գալիս էր մի սայլակ, լծած միայն մի ձիով, որ բերում էր մեր և գինուորների աւելորդ ծանրութիւնները։ Նրա վրա երբեմն նստեցնում էին աքսորեալներից նրանց միայն, երբ հիւանդանում էին և չէին կարող ճանապարհը շարունակել։ Իմ ընկերներից երկուսը, այն առաւօտ իրանց հիւանդ ձևացնելով, պառկած էին սայլակի վրա։ Պահապանները հիւանդների վրա շատ ուշադրութիւն չէին դարձնում. ամեն հիւանդութիւնը հսկում էր նրանց վրա։

Երբ արևակը բաւական վեր բարձրացաւ հօրիզոնից, օրը սկսեց տաքանալ։ Աքսորականների խումբը առաջ էր ընթանում դանդաղ և ծանր քայլերով։ Նրանց ոտնակապերի երկաթները աններդաշնակ կերպով ձայն էին հանում։

Պահապանների և աքսորականների ուշադրութիւնը դարձրած էր մի ծերունի հրէայի վրա, որը զանազան ծիծաղելի առակներով զուարճացնում էր նրանց։ Հրէան մի փոքրիկ մարդ էր, որին կոչում էին Ժօզէֆ։ Այդ խեղկատակը կատուի դէմքով, նեղ և խորամանկ աչքերով, ընիկ օձևսացի էր, որը սկզբում պարապվում էր մաքսանենգութեամբ, իսկ յետոյ մտնելով խաչագողների ընկերութեան մէջ, փորագրիչի պաշտօն էր կատարում և նրանց հետ կեղծ թղթադրամներ էր շինում։ Դա մի և նոյն անձն էր, որ մտնեց ամբողջ ընկերութիւնը։

Ժօզէֆը ամբողջ խմբի զուարճութիւնն էր. նրա սրախօսութիւնները, հանաքները և հրէական թըլլատ լեզուով խօսակցութիւնը թուլացնելու չափ ծիծաղելի էին։ Կարծես թէ, այդ բոլորը նրա մէջ մի տեսակ կենսական պահանջ էր դարձել, և այդ պատճառով խեղկատակութեան ձիրքը աւելի զարգացել էր։ Նայելով նրա վրա, ես բացատրում էի նրա ցեղի մի քանի ընդհանուր գծերը, որոնք առաջ էին եկել կեանքի զանազան պայմաններից։ Խեղկատակութիւնը ծնունդ է հալածականութեան. դրանք երկուսն էլ ճնշված, հալածված ցեղերի յատկութիւններ են։ Պատմական հանգամանքների խստութիւնից հրէան այնքան սովոր ընկած է հասարակաց կարծիքից, որ մի շրջանի մէջ գտնվելու ժամանակ ուրիշ բանով չէ կարողանում գրաւել նրանց ուշադրութիւնը, բայց միայն ծաղրածութիւններով։ Այդ մտնում է նրա բնաւորութեան մէջ և այն աստիճան ընտելանում է, որ մինչև անգամ առանց վիրաւորվելու թոյլ է տալիս ուրիշներին ծաղրել իրան։ Այդպէս էր և Ժօզէֆը։

Օրը սկսել էր երեկոյանալ։ Դեռ տասն վերստից աւել էր մնում մինչև առաջիկայ իջևանը։ Ճանապարհը ձգվում էր անտառի միջով, ուր սաղմնաւոր տերևներով պատած ծառերը այնպէս խիտ դրկած էին միմեանց, որ մի քանի քայլ հեռուից ուրիշ ոչինչ չէր երևում, բացի ծառերից։ Ճանապարհը նեղ էր. ծառերի ոստերը անդադար դիպչում էին մարդու երեսին և ծակոտում էին։ Բայց այդ չէր արգելում լսել Ժօզէֆի մի հետաքրքիր պատմութիւնը, որը կէսօրից յետոյ սկսելով, դեռ չէր աւարտել։ Պատմութիւնը հետզհետէ աւելի ծիծաղաշարժ էր դառնում. բոլորի ուշադրութիւնը լարված էր դէպի հրէան։ Դա ամոքում էր և մեր յոգնածութիւնը։ Խումբը դանդաղ կերպով առաջ էր գնում։

Մի տեղ ճանապարհը աւելի նեղ ձև ստացաւ. մի կողմից բարձրանում էր փոքրիկ բլուր, իսկ միւս կողմից մի ուղղաձիգ զառիվայր իջնում էր դէպի անտառախիտ ձորը և կորչում էր ծառերի մէջ։ Ես լսեցի մի ձայն, որ շատ նման էր սև ագռաւի կռնչիւնին։ Որքան և բնական կերպով հնչվեցաւ այդ ձայնը, դարձեալ ես չէի կարող չը հասկանալ, թէ դա խաչագողների սովորական նշանախօսութիւններից մէկն էր, որ նշանակում էր՝ «պատրաստ եղէք»։ Ձայնը կրկնվեցաւ, բայց ոչ ոք ուշադրութիւն չը դարձրեց, միայն իմ ընկերները խորհրդաւոր կերպով նայեցին միմեանց երեսին։ Ժօզէֆի պատմութիւնը այդ միջոցին աւելի հետաքրքրական էր դարձել։

Փոքր ինչ առաջ գնալուց յետոյ, ձայնը երրորդ անգամ կրկնվեցաւ։ Այդ միջոցին մեր խմբի մէջ գտնված խաչագողները արագութեամբ դուրս եկան ճանապարհից, մտան անտառի մէջ և շուտով ծածկվեցան ժայռերի ետևում։ Պահապաններից մի քանիսը փորձեցին հետամուտ լինել, բայց ժայռերի ետևից և ծառերի միջից սլացող գնդակները երկուսին գետին գլորեցին։ Նրանք յետ դարձան, որ պահեն մնացածներին, որպէս զի չը փախչեն։

Այդ բոլորը կատարվեցաւ մի քանի րոպէի մէջ։ Ամբողջ խումբին տիրել էր երկիւղ և խորին ապշութիւն։ Հրացանները դեռ երկու կողմից ևս արձակվում էին, գնդակները սուլելով անցնում էին ծառերի միջից։ Յետոյ ամեն ինչ լռեց, միայն անտառի խորքից լսելի էին լինում մուրճերի չափ-չափ զարկերը։ Երևում էր, խորտակում

որդու, կնոջ, կամ ծնողի մահը, և հոգս տանել իր հիւրերին պատւելու, ճաշ պատրաստել: Լաւ կը լինէր միւս քաղաքներում էլ հետեւէին վերեւ յիշած օրինակին, ոչնչացնելով հոգեհացի սովորութիւնը, մանաւանդ Շուշում, որտեղ պարծանք են համարում չքեղ ճաշերով մեռելի հոգին յիշատակելը:—

Վարդանանց տօնը ես մենք կատարեցինք ոչ առանց օգտի հոգեւոր ուսումնարանի համար: Սուրբ պատարագից և հոգեհանգստից յետոյ ժողովուրդը և քահանայքը երգեցողութեամբ ուղղւեցին դէպի ուսումնարանը, որի դահլիճում Վարդանի պատկերի առաջ մի քանի երգերից յետոյ, ատենաւորներ կարդալուց յետոյ, ուսուցիչներից մէկը պատմեց այդ օրւայ տօնի նշանակութիւնը և ապա առաջարկվեց ստորագրութիւն երեխայոց գրադարան բանալու համար: Այդ միջոցին մի քանիները շուտով գդակները վերցրին ու փախան, կարծես չը հասկացան բանը ինչումն է. իսկ մի քանիները ստորագրվեցին:

Ցանկալի է որ այդ ժողոված փողը հասնի իր նպատակին և չը մնայ ամիսներով ուսումնարանի գանձապետի մօտ: Այդ օրն էլ պ. Տ. Ց. նուիրեց տասը րուբլի, աղքատ աշակերտների համար կարդալ և գրելու իրեղէններն առնելու համար. դա էլ լաւ օրինակ է և պատիւ է բերում պարոնին, բայց ափսոս, որ դրան հետեւող չը կար:

Տ. Մ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս, 20 մարտի

Թիֆլիսի քաղաքային ուսումնարանների մասնաժողովը իր յայտարարութեամբ մեզ տեղեկացրեց, որ բաց է անում արհեստների կանանց ուսումնարան: Այդ յայտարարութիւնը կարդալուց յետոյ մենք ամենայն ուրախութեամբ դիմեցինք յիշված տեղը, որտեղ ուսումնարանի ներկայացուցիչը մեզ ընդունելուց յետոյ, մեր առաջարկած բոլոր հարցերին բաւականացուցիչ պատասխաններ տուեց:

Այսպէս մենք ծանօթացանք Թիֆլիսում բացվելի կանանց արհեստանոցի հետ:

Որպէս զի Թիֆլիսեցին էլ հասկանայ թէ իր ընտրեալները ինչպէս են վերաբերվում դէպի իրանց պարտականութիւնները, հարկաւոր ենք համարում լրագրի միջոցով բացատրել քաղաքի յիշեալ ձեռնարկութեան մասին արհեստանոցի ներկայացուցչից ստացած հետեւեալ տեղեկութիւնները:

1) Թիֆլիսի քաղաքային գանձարանից արհեստանոցի պահպանութեան համար որոշված է վճարել իւրաքանչիւր տարի 4000 ր.:

2) Արհեստանոցի մուտքը ձրի է, ընդունվողը ուսման համար ոչ մի գումար չը պէտք է ներկայացնի և ոչինչ չը պիտի ստանայ իր աշխատութեան համար:

3) Արհեստանոցի կուրսը 3 տարի է: Ուսման ընթացքը կիսատ թողնող աշակերտուհիք պիտի զրկվեն արհեստանոցի վկայականից:

4) Արհեստանոցում ընդունվողները պէտք է լինեն 14 տարեկանից ոչ աւել աղջիկներ, պէտք է ունենան առողջ կազմուածք, ծխական ուսումնարանի կրթութիւն ստացած, ունենան մետրիկական և ծաղկի վկայական:

5) Արհեստանոցում ընդունվող աշակերտուհիների թիւը 30—40 աւելի չը պէտք է լինի:

Այս տեղեկութիւններից երեւում է որ յիշեալ հիմնարկութիւնը, որտեղ միայն 30—40 աշակերտուհիք պիտի սովորեն, իր ամեն մի կուրսի համար (երեք տարվայ ընթացքում) քաղաքային գանձարանից որոշված է 12,000 ր., բայց պահանջում է նոյնպէս 30—40 առողջակազմ և ծխական ուսումնարանի դասընթացք աւարտած աղջկայ երեք տարվայ ձեռագործի աշխատութեան վարձատրութիւնը: Վերջինը, մեր կարծիքով, կարելի է հաշուել 7500—10,000 ր.—իւրաքանչիւր աղջկայ երեք տարվայ աշխատանքի վարձատրութիւնը 250 ր.:

Այս հաշիւներից երեւում է, որ ներկայումս Թիֆլիսի մէջ բացվող կանանց արհեստանոցը 30—40 աշակերտուհիներին մի քանի ընտանեկան արհեստներ սովորացնելու համար քաղաքային գանձարանից և քաղաքացիներից պահանջում է իւրաքանչիւր կուրսին 19,500—22,000 ր. կամ աւելի լաւ է ասել, իւրաքանչիւր աշակերտուհու համար 550—650 ր.:

Այսպիսի եզրակացութեան հանելուց յետոյ մենք ակամայից կասկածում ենք մեզ հաղորդած տեղեկութեանց ճիշտ լինելումն: Այսքան անհաշիւ ծախսել քաղաքի գանձարանից, այն էլ այնպիսի մի ժամանակ, երբ ամենաանհրաժեշտ պէտքերը հոգալու համար քաղաքային վարչութիւնը դատապարտված է փոխառութիւններ անել՝ մեզ անհաւատալի է:

Վերջացնելով այս մասին մեր խօսքը հաւատի ենք, որ քաղաքացին ուսումնարանների մասնաժողովը կը չտապի մեր տուած տեղեկութեանց ճշտութիւնը ստուգել:

Ուսումնարանում աւանդելի արհեստների մասին առ այժմ մենք աւելորդ ենք համարում խօսել, որովհետեւ ներկայացուցչի ասելով իր այդ մասին տուած տեղեկութիւնները մասնաժողովից դեռ չեն հաստատված: Բայց և այնպէս աւելորդ չենք համարում ուսուցանելի արհեստների մասին մեր ունեցած կարծիքը վաղօրօք առաջարկել ուսումնարանի մասնաժողովին: Աւանդելի արհեստները ընտրելու համար նախ պէտք է անխտիր ցուցակագրել այն բոլոր ընտանեկան և հրապարակական արհեստները, որոնք մի յայտնի չափով լրացնում են ժողովրդի պահանջը. այդ խառնուրդից ջոկելով կանանց ոյժի համապատասխանողները, պէտք է կարգերի վերածել, աչքի առաջ ունենալով արհեստների արդիւնաւէտութիւնը և նոցա պահանջի տեւողութիւնը: Այսպիսի կարգերը մենք հաշւում ենք ամենաքիչը հինգ. 1) մշտատեններ, այսինքն տարվայ բոլոր ամիսներին արդիւնաբերվողներ, գործադրվողներ, չահ տուողներ, 2) ինն ամիս տեւողներ, 3) վեց ամիս տեւողներ, 4) երեք ամիս տեւողներ և 5) երբեմնապէս արդիւնք տուողներ: Բացատրված կերպով 5 կարգերի բաժանելուց յետոյ, պէտք է աչքի առաջ ունենալ թէ ո՛ր արհեստները ինչ չափով են արդիւնաւոր, երբ այդ ես կարգերի է բաժանված, այնուհետեւ միայն կարելի է ընտրել աւանդելի արհեստները:

Արհեստների աւանդելը պէտք է լինի յաջորդաբար: Յաջորդող արհեստների աւանդելը պէտք է թոյլատրել երբ նախորդ արհեստների գործաւորները պահանջի չափը լրացրել են: Ուրեմն արհեստանոցի ուսանելի արհեստները ընտրելիս պէտք է աչքի առաջ ունենալ պահանջ լրացնող բոլոր արհեստները, գիտենալ նոցա արդիւնաւէտութեան տեւողութիւնը, արդիւնաբերութեան, օգտի չափը և այն թէ իւրաքանչիւր արհեստի պահանջ լրացնելու համար ինչ թւով գործաւորներ է հարկաւոր: Ահա այն ճանապարհը, որ, մեր կարծիքով, պէտք է ընտրէր ուսումնարանի մասնաժողովը, ձեռք բերելու այն արհեստները, որոնք ժողովրդի պահանջը լրացնելով հանդերձ կը տային նորա աշխատանք ործող զաւակին այն նախանձելի վիճակը, որպիսին ցանկալի է նոյն իսկ քաղաքային վարչութեանը և քաղաքացուն:

Մեզ ներկայացրած արհեստների ցուցակը, որը իբրեւ աւանդելի արհեստների նախագիծ ներկայացնվում է պահանջողին և որը դեռ չէ հաստատված մասնաժողովից, շատ աղքատ է, որ պատիւ չէ բերում արհեստանոցի անուան. այդպիսի մի արհեստանոց պիտի ունենայ աւելի մշակված և կչռված ծրագիր: Բայց ցաւելով պիտի ասել որ մեր տեսած արհեստների ցուցակը մեր ուսումնարանների ձեռագործի ծրագրից էլ թերի էր, չը նայելով, որ այդտեղ ընդունվողից պահանջվում է ծխական ուսումնարանի կրթութիւն և ընդունվելուց յետոյ մի տարի էլ խառն պարապմունք: Ինչպէս երեւում է այդ խառն պարապմունքն էլ նախապատրաստութիւն է: Ինչ և լինէ թողնենք. այս մասին մի ուրիշ անգամ. դեռ թող մասնաժողովը իր իշխանութեամբ և կարգադրութեամբ յանձնած արհեստանոցի ծրագիրը կազմի:

Բայց եթէ այդպէս է, միթէ կարելի է, ինչպէս արել են մասնաժողովի անդամները, դեռ աւանդելի արհեստները չորոշած, իմանալ թէ ինչպիսի աշակերտին, որքան ժամանակում, որքան փողով կարելի է սովորեցնել:

Գրիգոր Անիեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Գ. բժիշկ Միրիմանեան ԿԱՐԱԿՈՒՐՏԻՑ ուղարկել է մեզ 4 րուբլ, խնդրելով միացնել այն 6 րուբլ գումարի հետ, որով ուղարկվում է «Մշակի» մի օրինակ Բաչղիւղ անուանված գիւղի դպրոցին:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ պ. Լեւոն Ղուլեանցից ըստացանք 63 րուբլ մի բարեգործական նպատակով, որի համար մենք փող չենք ժողովում մեր խմբագրատան մէջ: Այդ գումարը, ինչպէս երեւում է մի ճաշկերոյթի ժամանակ հանգանակվեցաւ: Մենք հազար անգամ ասել ենք մեր լրագրում, որ մենք ընդունում ենք բաժանորդագրութիւն և նուիրատուութիւն միմիայն որոշ նպատակներով և ոչ թէ ամեն բանի համար, քանի որ ժամանակ չ… նենք բազմաթիւ հաշիւներ պահել մեր խմբագր… տան մէջ: Մենք կրկնում ենք որ ընդունում… փողեր միայն հետեւեալ նպատակներով: Բա… ն ո ր դ ա գ ր ո ւ թ ի ւ ն ընդունում ենք միայն … բանի համար. մեր սեփական «Մշակ» լր… համար, Վիէննայի «Օրիէնտալ» լրագրի համ… պ. Քիւրքճեանի «Անիի աւերակների» ժողով… համար և պ. Րաֆֆիի բոլոր գրուածների, … պէս և այն գրքերի համար, որոնք խմբագր… են ծախվում: Իսկ բարեգործական նպատակ… դունում ենք ն ո ւ ի ր ա տ ո ւ ո ւ թ ի ւ ն միա… Պօլսի «Միացեալ ընկերութեան» և Խրիմ… հայրիկին հասցնելու Վանի «Կենտրոնական … ժարանի» համար: Բայց եթէ 63 րուբլ ուղար… նուիրատուները ցանկանում են, մենք կարող … յիշեալ գումարը ուղարկել Վան, Խրիմեան … րիկին:

—

Նախկին մինիստր և «Լօրիս» յայտնի րոմ… հեղինակ, կոմս Վալուեւ, ինչպէս հաղորդում… «Новое Время» լրագիրը, վտանգաւոր կերպ… հիւանդ է: Կոմսը հիւանդացել է իր ամուսն… մահից յետոյ:

—

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ մեզ գրում են հետեւեալը: «… տի 9-ին Աստուածամօր եկեղեցու երեցփո… տուեց ծխականներին երկու եկեղեցիների … մուտքի հաշիւը: Հաշիւը կարդացվելուց յետոյ … ղովականները արեցին մի քանի նկատողութ… ներ ծախսերի մասին և մի քանիները պնդ… էին, որ պէտք է ընտրել մի մասնաժողով հա… ները վերաքննելու համար: Բայց մեծամասն… թիւնը չը համաձայնվեցաւ, ասելով որ հաշիւ… վերաքննելու պահանջը դիպչում է երեցփոխ… պատւին ու արժանաւորութեանը: Պէտք է այ… ասեմ որ հաշիւը վերաքննելու դէմ հակառակ… ները մեծ մասամբ երեցփոխանի ազգական… բարեկամները, լաւ ծանօթները և նրա կուսակ… ներն էին:»

—

Այս օրերս հասաւ ԹԻՖԼԻՍ մի նշանաւոր … ժիշտ, պիանօի վրա ածող, պ. Ֆ ե լ դ ա ռ … տալու է իր կօնցերտը Արծրունու թատրոնում … վաղը, շաբաթ օր, ապրիլի 2-ին:

—

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ մեզ գրում են: «Կա… նում եմ մի քանի խօսք ասել մեր քաղաքի … ժշկների մասին: Այստեղի բժշկները շատ … կաւոթիւ լինելով, շատ զբաղված են լինում … պատահում է որ երբ կանչում ես նրանցից մի … ծանր հիւանդի մօտ, բժիշկը յոգնած, դաշտ… իրան մօտ նոր վերադարձած, անկարող է լի… գալ հիւանդի մօտ և հասցնել նրան հարկ… բժշկական օգնութիւն: Բայց պէտք է խոստո… վել, որ քաղաքային բժիշկ Կուլպինսկի մի … ատրիճանի խղճմտաւոր մարդ է և որքան էլ … նած լինի, միշտ գնում է անխտիր կերպով … հարուստի և թէ աղքատի տունը, հիւանդին … նելու համար: Կուլպինսկի այդ պատճառով …

էին փախստականների երկաթեայ տոնակապերը:

Կռիւի խռովութեան ժամանակ յափշտակողներից ոչ ոք չերեւցաւ անտառի խորքից: Նրանք գործում էին իրանց թագստի տեղից: Միայն վառօդի ծուխի մէջ ես նշմարեցի մի աղօտ պատկեր: Որքան էլ կերպարանափոխված լինէր նա, այսու ամենայնիւ, ես չէի կարող չը ճանաչել քաւոր Գեորգին: Նա խորհրդաւոր կերպով շարժեց դէպի ինձ իր մատը և դեւի նման կրկին անյայտացաւ: Կարծես, դրանով ասել էր ուզում. «յիմար, ինչու չը հետեւեցիր իմ խրատներին»...

Երբ ամեն ինչ լռեց, հանգստացաւ, մենք դեռ նոր նկատեցինք, որ խեղճ Ժօզէֆը դիակների թւումն էր: Գնտակը, որ դիպել էր նրա գլխին, պատահական չէր, այլ նպատակով ուղղած: Այդ անպիտանը մատնել էր խաչագողներին, ոչնչացրել էր մի ամբողջ հիմնարկութիւն, որով նրանք միլիօններ վաստակելու յոյսեր ունէին: Խաչագողը մինչեւ մահ չէ մոռանում իր ընկերի անհաւատարմութիւնը, և աշխատում է մի օր վրէժխնդիր լինել: Եւ այժմ Ժօզէֆը ստացաւ իր վարձը:

Սարսափած և երկիւղից խռովութեան մէջ ընկած պահապանները հրէայի և իրանց երկու ընկերների դիակները դրեցին սայլակի վրա, և մենք շարունակեցինք մեր ճանապարհը: Իջեւանը բաւական հեռու էր, մենք հասանք այնտեղ, երբ արեւ վաղուց մայր էր մտել և մութը բոլորովին պատել էր:

Միւս օրը մենք մնացինք նոյն իջեւանում: Պահապանները երկիւղ կրելով, մի գուցէ մնացած աքսորականների հետ պատահէր մի և նոյնը, այն օր մեր գնացքը յետ ձգեցին, մինչեւ պատահած անցքի մասին տեղեկութիւն կը տային մերձակայ փոքրիկ քաղաքի կառավարութեանը, և մինչեւ փախստականներին գտնելու միջոցներ գործ կը դնէին: Ես շատ ուրախ էի, որ մեր ուղեւորութիւնը ընդհատվեց, որովհետեւ փոքր ինչ կը հանգստանայի, փոքր ինչ կը կազդուրէի իմ ըսպառված ուժերը:

ԺԲ.

ՍԷՐԸ ՉԷ ՀԱՄԲԵՐՈՒՄ

Խաչագողների փախուստից յետոյ մեր խմբի մէջ մնաց մէկ քրիստոնեայ միայն ազգով վրացի: Միւսները թուրք, թաթար և այլազգիներ էին: Ազատվելով խաչագողների անտանելի հասարակութիւնից, ես սկսեցի որոնել յիշեալ վրացու բարեկամութիւնը: Նա մի ուրախ, պարզամիտ և բաւական չնորհալի դէմքով երիտասարդ էր խմբի կողմերից: Նա խիստ շուտով մտերմացաւ ինձ հետ: Նրան աքսորել էին սպանութեան համար: Ես զարմանում էի, թէ ինչպէս մի այնպիսի բարեսիրտ տղան կարող էր սպանութիւն գործել:

Այդ երիտասարդը օրըստօրէ աւելի և աւելի համակրական էր դառնում ինձ: Նրա բնաւորութեան մէջ այնքան պարզութիւն կար, որ չէր կարելի չը սիրել նրան:

Մեզ արդէն տեղափոխել էին մերձակայ փոքրիկ քաղաքը: Այստեղ ես մի քանի օր պահեցին մեզ, որովհետեւ մեր խմբի հետ պիտի միացնէին մի քանի ուրիշ աքսորականներ, որոնց նոյնպէս Սիբիր էին ուղարկում:

Վասօն—այսպէս էր վրացի երիտասարդի անունը—այնքան ընտելացաւ ինձ հետ, որ ինձանից չէր հեռանում: Գիշերները քնում էր իմ կողքին, և շատ անգամ, երբ քունը չէր տանում, ժամերով պատմում էր իր կեանքի այս և այն արկածները:

Մի գիշեր, նստած իմ մօտ, կարկատում էր իր մաշված կօշիկները և տխուր, հազիւ լսելի ձայնով շշնջում էր մի երգ: Երիտասարդը բոլորովին յափշտակված էր իր զգացմունքների մէջ և գործը համարեա մեքենաբար էր կատարվում նրա ձեռքում:

—Վասօ, չես պրծնում, հարցրի նրանից:

—Է՛հ, թող անիծէ Աստուած այդ անպիտանները, սաղ տեղ չէ մնացել, կարում ես, կարում, էլի էն է ու էն:

—Մէկ հատը ինձ տուր, ես կօղնեմ քեզ:

—Շնորհակալ եմ, դու միայն ճրագը մօտ բըռնիր, ես կը կարեմ:

Ես նկատեցի, որ Վասօի խնդիրը խիստ … բեար էր. ճրագուի մոմը, որ նա կպցրել էր … տակի աղիւսի վրա, այնքան սպառվել և … ճացել էր, որ լոյսը կօշիկների վրա չէր … ծում և այսպիսով դժուարացնում էր նրան … խատել: Ես վեր առի մոմը, բարձր բռնեցի … շարունակեց կարել:

Բայց ինձ հետաքրքրում էր այն, թէ ինչ … ճառով աքսորեցին նրան:

—Ես սպանեցի իմ պարոնին, պատասխան… նա:

—Ի՞նչու համար:

—Երկար է, շատ երկար, եթէ պատմելու … նեմ, մինչեւ լոյս չի պրծնի:

—Մի և նոյն է: Դու խօ չես քնում, իմ … էլ չէ տանում. դու պատմիր, ես կը լսեմ. … պիսով աւելի կարճ կը լինի գիշերը:

Նա սկսեց պատմել.

«Ես է… իշխանի ճորտերից էի: Նա շատ … մարդ էր, օրինակ քեզ՝ մի դազամ: Պատահում … կամ տանը կնոջ հետ կռուած է, կամ մի ուրիշ … բարկացրել է նրան և կամ հարբած է, նա … տաղած դուրս է գալիս տնից, վայ այն գիւղ… ցուն, որ կը հանդիպի նրան: Նա իսկոյն մի … ուիթ կը գտնէր գիւղացուն ծեծելու, հայհոյելու … իր սիրտը հանգստացնելու: Օրինակ, պառաւ…

էին այսպիսի դէպքեր. գիւղացին մի գոյ…

սփրված է մեր քաղաքում: Մեր ուրիշ բժիշկները շատ անգամ այդպէս չեն վարւում:»

—

Մենք ստացանք Փրանսիացի Օգիւստ Լէրիսէ չերմամապահից մի յօդուած կովկասեան չերմամապահութեան մասին, որ և կաշխատենք տպագրել «Մշակի» հետևեալ համարների բանասիրական-ներից մինի մէջ: Մասնագէտ չերմամապահի գործնական հայեացքները երկրի արդիւնաբերութեան այդ ամենանշանաւոր ճիւղի վրա, ուշադրութեան արժանի են:

—

Առաջ Ռուսաստանի փօստը հասնում էր Թիֆլիս ամեն օր ուշ երեկոյեան և բաժանւում էր հետևեալ առաւօտը, իսկ այժմ փօստը ինչպէս կասում է, գիշերում է ճանապարհին և հասնում է մեզ միայն հետևեալ օրը, ժամը 12-ին:

—

Բաշգիւղ գիւղից մեզ գրում են որ բժիշկ Միքիմանեանց նուիրել է Բաշգիւղի դպրոցին Րաֆֆիի մի քանի գրուածները:

—

Մայրաքաղաքի ռուս լրագիրներում տպված է Ֆրանսիացի նշանաւոր գրող Րընանի նոր արտասանած ճառից մի քաղուածք, մահմետական ութեան նշանակութեան մասին: Կաշխատենք ծանօթացնել մեր ընթերցողներին այդ ճառի հետ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Ապրիլի 3-ին Նիցցայի եկեղեցու մէջ ժամասացութեան ժամանակ հրդեհ ընկաւ, որը սարսափ պատճառեց ներկայ եղողներին: Դուրս գալու ժամանակ այնպիսի անկարգութիւն էր, որ 20 մարդ ջարդվեցին: Նրանցից մի քանիսը մահացու վէրքեր ստացան, իսկ մէկը արդէն մեռաւ:

—Գերմանական սօցիալիստ—դէմօկրատներից 60 մարդ, որոնց թւումն էին Բեբել, Լիբկնեխտ, Հազենկլեվեր, Աուեր և րայխստագի 10 սօցիալիստ անդամները, Կօպենհագենի մէջ գաղտնի ժողով ունեցան, որի նիստերը 3 օր տևեցին: Ժողովը վճիռ կայացրեց գերմանական րայխստագի անդամների ապագայ ընտրութիւնների վերաբերութեամբ, որոշելով շարունակել մաքառումն կապիտալի և իշխան Բիսմարկի պետական սօցիալիզմի դէմ, մնալով պարլամենտական հողի վրա և չը դիմելով յեղափոխական միջոցների: Կիրակի օրը պօլիցիան անցաթղթեր պահանջեց ժողովին մասնակցողներից, որոնք ապրում էին զանազան հիւրանոցներում կեղծ անուններով, և յետոյ յայտնեց Բերլինի և Համբուրգի պօլիցիաներին: Ժողովը ուղերձներ ստացաւ ռուսաց և Ֆրանսիական սօցիալ-դէմօկրատներից: Նրանց մեծամասնութիւնը կիրակի օրը հեռացաւ Կօպենհագենից:

—Ազգային թատրօնը Բերլինի մէջ բոլորովին ոչնչացրած է հրդեհից: Զգեստներից և բեկվիզիտից ոչինչ չէ ազատված: Մարդկերանց հետ դըժբաղդութիւններ չեն պատահել: Հրդեհի պատճառների մասին ոչինչ յայտնի չէ:

—Կօպենհագենի մէջ կայացած սօցիալ-դէմօկրատների ժողովին ներկայ էին գերմանական րայխստագի 11 անդամներ, որոնց թւումն էր և Ֆօլմար: Ներկայ էր նոյնպէս և Բեբել:

—Հիւսիսային Շլեզվիգից ստացված լուրերի համեմատ այնտեղից արտաքսված են դանիական 36 հպատակներ, որոնք չը կատարեցին իշխանութեան պահանջը պարտադիր զինուորագրութեանը ենթարկվելու մասին:

—«Kieler· Zeitg.» լրագրի խօսքերի համեմատ Կիլի մէջ կալանաւորված րայխստագի անդամ Ֆօլմար արձակված է:

—Վիեննայի լրագիրները հետաքրքիր հարց են բարձրացրել. արդեօք Վատիկանի մէջ, մէկ թէ երկու կալանաւորվածներ են ապրում: Այդ հետաքրքիր հարցի բարձրացնելու պատճառը պապական լրագիրների հաղորդութիւնն է, որ բացի Լեոն XIII Վատիկանի մէջ միւս կալանաւորը կարդինալ Լեդօխօվսկին է, որը չէ կարողանում այնտեղից հեռանալ, երկիւղ կրելով կալանաւորվելու, որովհետև պրուսական կառավարութիւնը իրր թէ պահանջել է, որ Լեդօխօվսկուն իրան յանձնեն: Ճշմարիտ է, պրուսական հաւատարմատարը Վատիկանի մէջ հերքում է այդ, ասելով, թէ Բերլինի մէջ երբէք չեն պահանջել իտալական կառավարութիւնից Լեդօխօվսկուն Պրուսիային յանձնել, բայց Վատիկանի լրագիրները դարձեալ պնդում են իրանց ասածը: Այսպէս թէ այնպէս Պրուսիային հակակրելի Պօզնանի նախկին արքեպիսկոպոսը ապրում է Վատիկանի մէջ և, թէպէտ նա մնացել է Լեոն XIII-ին իբրև ժառանգութիւն Պիոս IX պապից, բայց և այնպէս պապը սիրում է լեհական եկեղեցականին և հետևում է նրա խորհուրդներին: Այս իրողութիւնը անկասկած հաճելի չէ Պրուսիային, որը գիտէ, թէ կարդինալ Լեդօխօվսկի առիթ չունի նրա բարեկամը լինել: Առհասարակ կարդինալ Լեդօխօվսկի հարկաւոր է համարում շարունակել կուլտուրական կռիւը ոչ թէ գրգռված ատելութիւնից դէպի Պրուսիան, այլ սկզբունքով: Նա անհրաժեշտ է համարում մեծացնել եկեղեցու իշխանութիւնը պետութեան մէջ և կարծում է, որ այդ նպատակի համար ներկայ րօպէն ամենայարմարն է: Կառավարութիւնները այնպէս զբաղված են սօցիալիստների հետ մաքառելով, որ նրանք ստիպված են դաշնակցութիւն կապել եկեղեցու հետ առհասարակ և մանաւանդ պապականութեան հետ:

—Կոմս Շամբօրի դէմ ցոյցերը մեծ չափեր են ստանում Ֆրանսիական միապետականների մէջ, որոնք այժմ բացարձակ յայտնում են, թէ «միակ արդիւքը Ֆրանսիան իրան աւելի հանրապետութիւնից ազատելու համար օրինական սկզբունքի ներկայացուցիչն է»: Եթէ այդ կենդանի հանդուցեալը չը լինէր, Ֆրանսիան վաղուց կունենար սահմանադրական ազատամիտ միապետութիւն օրլէանների առաջնորդութեամբ: Այդ ցոյցերը ընդհանուրի ուշադրութեան առարկայ են դարձել մանաւանդ այն պատճառով, որ նրանք մեծ եռանդով են կատարվում:

—Մարտի 30-ին խաղաղութեան բարեկամների Ֆրանսիական ընկերութիւնը տարեկան սովորական ժողով կայացրեց և վճռեց դիմել պատգամաւորների ժողովին հետևեալ խնդրագրով: «Պատերազմը ոչ թէ միայն անէծք է, այլ և ամօթ մարդկութեան համար: Նա ժողովուրդների վիճակը ենթարկում է կոպիտ ոյժին ու բարբարոսութեան և աւերման աղբիւր է»: Այդ պատճառով խնդրագրի մէջ պահանջ է յայտնված, որ պատգամաւորների ժողովը ազդէ կառավարութեան վրա, որպէս զի վերջինը առաջարկէ պետութիւններին միջազգային միջնորդ դատարան կազմել, որը առաջն առնէ ամեն տեսակ պատերազմների:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աչքի առաջ ունենալով «Standard» լրագրի Կօպենհագենի թղթակցի յայտնութիւնները, թէ Դանիայի մայրաքաղաքում նորերումս գտնված Ստրուէնզէի թղթերից, իբր թէ, պարզ ապացուցվում է նրա և Կարօլինա-Մատիլդա թագուհու մէջ եղած յանցաւոր կապը, տեղական լրագիրները բերում են թշուառ թագուհու աքսորանքից ուղարկած նամակը, որ նա գրել է հէնց մահուան օրը իր եղբօրը՝ անգլիական Գէօրգ III թագաւորին: Այդ նամակը, որ գրված է այդպիսի մի հանդիսաւոր րօպէում պահպանվում է Կօպենհագէնի պետական գաղտնի արխիվում: Ահա այդ նամակի բնագիրը. «Թագաւոր! Մահուան հանդիսաւոր րօպէում ես դիմում եմ ձեզ, իմ եղբօրը, շնորհակալութիւն յայտնելու ձեզ այն բարեկամութեան համար, որ դուք ցոյց տուիք ինձ կեանքի ժամանակ, և մանաւանդ, իմ թշուառութիւնների երկարատև պերիօդի ժամանակ: Ես սիրով մեռնում եմ, որովհետև ոչինչ բան չէ կապում ինձ կեանքի հետ, ոչ իմ երիտասարդութիւնը (թագուհին այն ժամանակ 23 տարեկան էր), ոչ այն ուրախութիւնները, որոնք վաղ թէ ուշ կարող էին ինձ վիճակվել: Կարող է արդեօք կեանքը որ և է քաղցրութիւն ունենալ այն կնոջ համար, որը թողված է և հեռացած է նրանից, որին նա սիրում է, թողված է իր ամուսնից, զաւակներից, եղբայրներից և քոյրերից: Ես,—թագուհիս և արքայական ընտանիքի սերունդս,—ամենաթշուառ կեանքն էի անցկացնում և ինձանով մի նոր օրինակ եմ ներկայացնում աշխարհին, որ թագը և գայիսոնը չեն պահպանում մարդուն ծանր թշուառութիւններից: Ես յայտնում եմ, որ ես անմեղ եմ, և այդ յայտնում և գրում եմ մեռնողի դողդոջուն ձեռքով: Ես անմեղ եմ: Աստուած, որին ես դիմում եմ, որը սաեղծեց ինձ և շուտով կը դատի ինձ, վկայ է իմ անմեղութեանը: Ես աղերսում եմ Ամենաբարձրեալին, որ Նա, իմ մահից յետոյ, համոզէ ամբողջ աշխարհը այն բանի մէջ, որ ես անմեղ եմ, որ ես արժանի չէի այն ծանր մեղադրանքներից ոչ մէկին, որոնցով երկչոտ թշնամիները կամենում էին սևացնել ինձ, արատաւորել իմ անունս, ցեխոտել իմ արքայական արժանաւորութիւնը: Թագաւոր, հաւատացէք ձեր մեռնող քրոջը, թագուհուն և, որ աւելին է, քրիստոնեային, որը ահով և երկիւղածութեամբ կը սպասէր ապագայ կեանքին, եթէ որ նրա վերջին խոստովանութիւնը սուտ լինէր: Հաւատացած եղէք, որ ես մեռնում եմ ուրախութեամբ, որովհետև թշուառները մահը բարերարութիւն են համարում: Բայց ինչ որ ինձ համար մահից աւելի վատ է, դա այն է, որ ոչ մէկը այն անձինքներից, որոնց ես սիրում եմ, չէ գտնվում իմ մահուան անկողնի մօտ, որ ասէ ինձ վերջին «մնաս բարեաւը», որ մխիթարէ ինձ հայացքով, որ փակէ իմ աչքերը: Բայց ես, այնուամենայնիւ միայնակ չեմ: Աստուածը, իմ անմեղութեան միակ վկան, տեսնում է ինձ այդ րօպէում իմ առանձնացած անկողնի վրա: Իմ պահապան-հրեշտակը պահպանում է ինձ. նա շուտով կը տանի ինձ այնտեղ, ուր ես կը կարողանամ աղօթել իմ սրտին թանգագին անձանց հանգստութեան, և իմ դահիճների համար: Մնացէք բարեաւ, եղբայր, թող թափէ Աստուած ձեզ վրա իր ողորմութիւնը, թող պահպանէ նա ձեզ, իմ ամուսնուն, իմ զաւակներին, Անգլիան, Դանիան և ամբողջ աշխարհը: Աղաչում եմ ձեզ այն բանի մասին, որ իմ մարմինը թաղվի իմ նախահայրերի դամբարանում, և ապա, ընդունեցէք ձեր թըշուառ քրոջ, Կարօլինա-Մատիլդայի վերջին «մընաք բարեաւը»:

*
* *

«Frankfurter Zeitung» լրագրին Կ. Պօլսից հեռագրում են, որ Թիւրքաց ամբողջ մինիստրութիւնը հրաժարական տուեց, որովհետև սուլթանին հաղորդեցին, որ մի քանի մինիստրներ և պալատական բարձրագոյն պաշտօնեաներ շատ խոշոր «բախշիշ» են վերցրել: Սուլթանը մերժեց մինիստրների հրաժարականի մասին խնդիրքը, բայց մինիստրական ճգնաժամը շարունակվում է: Աբդուլ-Համիդ Խէյրէդին փաշային առաջարկեց մեծ վէզիրի պաշտօնը. նա համաձայնվեց, բայց առաջարկեց հետևեալ պայմանները. մինիստրների պատասխանատուութիւն մտցնելը, պատգամաւորների ժողովի հրաւիրելը, մինիստրների նախագծերի քննող բոլոր յանձնաժողովների արձակումը, արմատական վերանորոգմների անյապաղ իրագործումը, պաշտօնեաների թւի պակասեցնելը, պետական ծառայութեան մէջ գտնվող անձանց ռոճիկների կանոնաւոր վճարումն, ծառայողներին պէտք է Բ. Դուռը նշանակէ, և ոչ թէ սէրալը. Բ. Դրան դէպի սուլթանը ունենալիք յարաբերութիւնները որոշ պէտք է և այլն: Սուլթանը մերժեց այդ պրօգրամն, որպէս խիստ արմատական, և դեռ ևս ամեն բան հին ձևով է շարունակվում:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 մարտի: Պատերազմի ժամանակ ձիաներ հասցնելու պարտաւորութիւնը մտցնվում է և Կովկասի մէջ, բացի Կուբանեան և Տերեկեան կօզակներից: Կովկասեան տրանզիտի մասին խորհուրդը փակված է: Տպագրված ժողովածուն բովանդակում է խորհրդի իւրաքանչիւր անդամի կարծիքը առանձնապէս: Վերջնական վճիռը տրանզիտի մասին կայանալու է պետական խորհրդի մէջ:

ՄՈՍԿՎԱ, 30 մարտի: Կայսրի և կայսրուհու Մօսկվա մտնելու ճանապարհին հասարակութեան համար տեղեր կը կառուցանի դումայի թագադրական մասնաժողովը: Տեղերի գները նշանակված են երեքից մինչև տաս րուբլ:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

տրեխներ է հագել: (Նա համբերել չէր կարող, երբ գիւղացին նոր բան էր հագնում և պարոնի նմանութիւն էր ստանում:) Տեսար, կանչում է՝ «էյ, մարդ»: Գիւղացին մօտենում է, գլուխ է տալիս, կանգնում է:—«Այդ ինչ է», ցոյց է տալիս նա տրեխները:—«Աղաջան, ցաւդ առնեմ, դըռնում եմ անտառը», պատասխանում է գիւղացին դողալով:—«Տօ, անպիտան, եթէ առանց տրեխների գնալու լինես, ոտներդ կը մաշվե՞ն» և հրամայում է խկոյն խլել նրանից տրեխները: Մի անգամ գիւղացու մէկը փութկաց նրա մօտ:—«Տօ, անշնորք աւանակ, համարձակվում ես փոթկալ քո պարոնի առջև, ասաց նա և հրամայեց ծեծել խեղճին:

«Մեր հարևան Գիօրգին մի աղջիկ ունէր, շատ ռանակեց նա, նրա անունը Կէկէլօ էր: Բայց ինչ աղջիկ, այնքան սիրուն էր, որ կարծես գիւղացու աղջիկ չը լինէր, այլ ուղիղ պարոնի տնից դուրս եկած լինէր: Մի անգամ նա հանդիպեց ինձ դաշտումը, գալիս էր անտառից, չալակած փայտ էր բերում իրանց համար: Քրտինքը թափվում էր նրա երեսից, թշերը խնձորի նման կարմրել էին: Հէնց որ տեսայ, իմ խելքը գնաց:—«Տուր, Կէկէլօ, ես կը տանեմ չալակդ» ասացի նրան:—«Շատ ծանր չէ, ես կարող եմ տանել» ասաց նա, աւելի կարմրելով: Մենք սկսեցին խօսելով կամաց-կամաց դիմել դէպի գիւղը, երբ մօտեցանք, բաժանվեցանք միմեանցից, որ մեզ միասին չը տեսնեն:

Այդ միջոցին Վասօն այն աստիճան յափշտակված էր իր պատմութիւնով, որ ամենևին չէր նկատում, թէ ասեղը ընկել էր նրա ձեռքից և կօշիկները նոյնպէս ընկած էին նրա կողքին: Նա շարունակեց.

«Ես մօրս յայտնեցի, որ Կէկէլօին նշան դնէ ինձ համար. նա էլ հօրս յայտնեց: Հայրս գնաց Գիօրգիի տունը, խոստացաւ տալ մի այծ, հինգ թունգի գինի, մի քանի սօմար սիմինդր, կարճ ասած, խօսեցին, բարիշեցան, նշանը դրեցին: Սպասում էինք, որ աշունքը գայ, գինին պատրաստվի, որ հարսանիք անենք: Այդ միջոցին, չեմ իմանում, ինչ սատանայ մտաւ իմ պարոնի գլուխը, նա հրամայեց, որ Կէկէլօին վեր առնեն իր տանը որպէս աղախին:

«Աշունքը եկաւ, գինիները հասան, բայց հարսանիքը չը կատարվեցաւ:—«Այս տարի չի լինի» ասում էր մեր պարոնը: Իմ սիրտը տրաքվում էր անհամբերութիւնից: Բայց ինչ կարող էի անել, երբ պարոնը այսպէս էր հրամայում:

«Մի անգամ Կէկէլօն գտաւ ինձ անտառում, տեսնում եմ, երեսին գոյն չէ մնացել, կասես թէ, սպանված լինէր: Հարցնում եմ.—«Կէկէլօ, ինչ է պատահել քեզ հետ»: Նա ոչինչ չէ ասում, հէնց լաց է լինում: Գրկում եմ նրան, դարձեալ հարցնում եմ.—«Կէկէլօ, ինչու ես լաց լինում»: Նա արտասուքի միջից ինձ պատասխանում է.—«Ա՛խ, վատ մարդ է... նա շատ վատ մարդ է... նա Աստուած չունի... նա»...խեղճ աղջիկը չը կարողացաւ վերջացնել իր խօսքը, բայց ես հասկացայ բոլորը...

«Արիւնը թռաւ գլուխս, ես խտակ կատաղեցայ: Հէնց էն սհաթին վազեցի դէպի մեր տունը, խէնջարս վեր առի, թագցրի չէրքէզկիս տակ, տնից դուրս եկայ: Առաջ մտայ գինետունը, լաւ խմեցի, սիրտս պնդացրի, յետոյ գնացի պարոնի դրանը կանգնեցայ, սպասում էի, որ նա դուրս գայ: Տեսայ, նա դուրս եկաւ, պատրաստվում էր որսի գնալ: Առաջը կարեցի, ասելով.—«Ինչու ես պահել իմ նշանածին»: Նա բարկացաւ, սկսեց հայհոյել և՝ չորս կողմն էր նայում, աչքերով որոնում էր իր սպասաւորներին, որ հրամայէ ինձ բռնեն:—«Տուր իմ նշանածը» կրկնում եմ ես, հէնց մօտ ու մօտ եմ գնում: Նա դարձեալ գոռում է.—«Գու, լիրբ, անզգամ, համարձակվում ես... բռնեցէք այդ անիրաւին»: Ես ուշադրութիւն չեմ դարձնում, հէնց մօտ ու մօտ եմ գնում:—«Հիմա քեզ խեղդել կը տամ» ասում է աւելի կատաղելով: Իսկ ես հէնց մօտ ու մօտ եմ գնում:—«Տուր նշանածս, ասում եմ քեզ»: Նա էլ չը համբերեց մինչև ծառաները հաւաքվէին, յարձակվեցաւ իմ վրա: Ես խէնջարը խրեցի նրա կողքը...

Այդ միջոցին ես նայեցի Վասօի երեսին, նա այնպէս գունատված էր, նրա շրթունքը այնպէս դողդողում էին, որ կարծես, հէնց այն րօպէում նա իր արիւնոտ խէնջարը դուրս էր քաշում բռնակալ պարոնի կողքից: Երբ նա փոքր ինչ հանգստացաւ, հարցրի.

—Իսկ դու չը փախար:

—Փախայ, բայց երբեմն գիշերով յայտնվում էի մեր գիւղում, որ Կէկէլօին էլ կարողանամ փախցնել: Աստուած չը յաջողեց, մի գիշեր բռնվեցայ:

Վասօին ես աւելի սկսեցի սիրել, երբ իմացայ նրա կեանքի պատմութիւնը: Խեղճ տղան սիրոյ զոհ էր դարձել: Սէր... ինչ բան ես դու, ես մինչև այսօր չեմ կարողացել հասկանալ քեզ, թէև ինքս սիրել եմ... և այժմ սիրում եմ...

Վասօն և Կէկէլօն, որպէս ճորտեր, որպէս սեփականութիւն մի անգութ պարոնի, յօժարութեամբ նուիրում են նրան իրանց աշխատանքը, իրանց վաստակը: Բայց երբ պարոնը դիպչում է և այն զգացմունքին, որը սուրբ է իւրաքանչիւր անհատի համար, այն ժամանակ ճնշված, հլու ստրուկն անգամ այլ ևս չէ համբերում...

Իսկ ես, ես թշուառականս, ինչ արեցի Նինէի համար, ինչով ապացուցի, որ ճշմարիտ սիրում եմ նրան...

Երրորդ մասի վերջը:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շաբաթ օրը, ապրիլի 2-ին, երեկոյեան ժամ 8-ին, յօգուտ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ, տեղի կունենայ, Ամառային Թատրոնում, ձայնական-երաժշտական

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ:

Մասնակցում են տիկնայք-Դավիդօվա Ֆէրգիս և Վասիլենկօ. Պարոնայք—կնեմա և Բուխավեցկի և Թատրոնական երաժշտական խումբը (օրկեստրը), առաջնորդութեամբ Տրուֆֆիի:

Տոմսակները ձեռք բերել կարելի է ընկերութեան խորհրդի անդամներից. նաև Թատրոնական կասսայում առաւօտից մինչև 2-ը ճաշից յետ:

2—3

ԵՐԿԱԹԵ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ

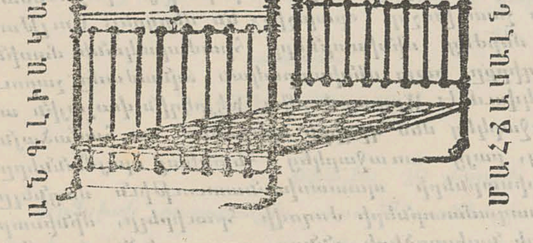

Մի հոգու համար 8 ռուբլուց, երկու հոգու համար 14 ր., մահիճներ ծովային խոտով լցված 6—9 ր. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԻՋ: Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆՆԵՐ, զանազներ պատառաքաղներով, երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ, կողպէքներ, Թիեր, տղամարդկերանց և կանանց ԹԱՄԲԵՐ, մատուցարաններ, ԿԼԵՕՆԿԱ, բէվօլվերներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ալբօմներ, կօնֆեկտներ, ԹԷՅ 1-ին հունձի և այն 25% աւելի լաւ և էժան քան Թէ ուրիշ տեղ:

50—100

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(ԿՈՒԿԻՍ, ՍԻՄԼԵՕՆՕՎՍԿԻ ՓՈՂՈՑ, Տ. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆԻ):

Հիւանդները ընդունվում են ամեն օր:

Առաւօտեան՝ 9—10½ ժ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—վիրաբուժութեան և վեներական հ. և ԲՈՒԴԿՕՎՍԿԻ—կանանց, երեխայոց և ներքին հ. 10½—12 ժ. ՇԱՀԱԶԻԶԵԱՆՑ—ներքին հ. 12—1 ժ. աչքացաւի ԼԱՐԻՕՆՕՎ—ամեն օր, բացի չորեքշաբթի և կիրակի և ՐԵՅԽ—չորեքշաբթի և կիրակի:

Երեկոյեան՝ 5—7 ժ. ՈՒՇԱԿՕՎ—երեխայոց և կոկորդի հ. երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ: Ջղային և հոգեկան հ. և էլեկտրա-բուժութեան ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆՑ—ամեն օր և, երբ խորհրդակից նոյն հիւանդութեանց համար, Ա. ԲԱԲԱՅԵԱՆ—երեքշաբթի և շաբաթ: Ընդհանուր բժշկական խորհուրդ (կօնսուլտացիա)—երեքշաբթի և շաբաթ 7—8 ժամը երեկոյեան: Գիշերօթիկ հիւանդներ: Վարձ՝ խորհուրդ երթևեկներին—50 կոպ. կօնսուլտացիան— 3 ռուբ. չքաւորները—անվարձ:

Հիւանդանոցի կառավարիչ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ (բնակվում է նոյն հիւանդանոցում:)

(չոր. ուրբ.)

ՇԵՐԵՄԻ ՍԵՐՄԵՐ

ՄՍԽԱԼԸ 50 կոպէկով ծախվում են ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ մէջ:

1—5

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱՅԻՆ-ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐԱՆՈՑԻ հոգաբարձութիւնը կարգադրել է կատարել հոգեհանգիստ ապրիլ ամսոյ 7-ին, աւետեաց տօնին, Աւետիք Փիրղեանցի գերեզմանի վրայ սուրբ Նշան եկեղեցւոյ գաւթումը և 24-ին, նոր կիւրակէի օրը, Յովսէփ Էֆէնդեանի գերեզմանի վրա վանաց եկեղեցւոյ գաւթումը, զկնի պատարագին: Արժանայիշատակ հանգուցեալները նուիրել են Ներսիսեան Դպրանոցին, առաջինի մի արդիւնաւոր կալուածք և երկրորդը մի նշանաւոր գումար:

1—2

ՀԱՆՈՒՄ Է ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ԳՐԵԹԷ ՄԻ Վ ԱՅՐԿԵԱՆՈՒՄ

վեստլեի նախկին լուսանկարատան մէջ նորերումս հրաւիրված չափազանց փորձված լուսանկարիչը: Լուսանկարատունը բաց է ամեն օր առաւօտեան 9—5 ժամը երեկոյեան: Հասցէն. Գօլօվինսկի փողոց, տուն Շիօեվի: Մուտքը փողոցի կողմից:

2—2 (2)

Հայուհեաց Բարեգործական Ընկերութեան վարչութիւնը պատիւ ունի խնդրել իւր անդամներին շնորհ բերել ընդհանուր ժողովին, որ լինելու է ապրիլի 3-ին կիւրակի, առաւօտեան 11 ժամին, Ս. Գայիանեան հայ օրիորդաց միջնակարգ Ուսումնարանի դահլիճում:

2—3

ՄԻ ԳԵՐՄԱՆՈՒՀԻ ՏԻԿԻՆ որ այժմ Թիֆլիսումն է ապրում, կը ցանկանար ուղեկցել մի ընտանիքի դէպի արտասահման: Համաձայն է նոյնպէս մի հիւանդին ուղեկցել. Տիկինը խօսում է ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ, ՖՐԱՆՍ; ՐԷՆ և ՌՈՒՍԵՐԷՆ լեզուներով:

ДАМА нѣмка, пріѣхавшая изъ за границы и проживающая теперь въ Тифлисѣ, желала-бы сопровождать семейство или больнаго отъѣзжающихъ заграницу. Говоритъ по французски, по нѣмецки и по-русски.

Адресъ въ редакціи газ. „Мшакъ"
Հասցէ. „Մշակի" խմբագրատունը:

ՄՈՒՐԱԲԱՆԵՐ Ինգլիշի, Մայլնայի, Մոշի, ԲԱԴՐԱՆԳԻ և այլն: 5000 գլուխին մաքուր սպիտակ ամաններ 2 ր. 20 կ. և դեսերտի 1 ր. 40 կ.: ՇԵՎԵԼԴԻԿԻ խոհական ԴԱՆԱԿՆԵՐ պատառաքաղներով 4 ր. մինչև 18 ր. գլուխը: մեծ քանակութեամբ առաջին ՀՈՒՆՁԻ ԹԷՅ 1 ռուբլուց մինչև 2 ր. (ամենալաւը) ֆունտը առանց Թղթի: Ծախվում են ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: Նոյն տեղը Թիֆլիսից հեռանալու պատճառով ծախվում են էժան. ՍԵՂԱՆ կարմիր փայտից, ՎԱՆՆԱՆԵՐ և զանազան ուրիշ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ:

2—10

Վերականգնեցնող ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ, մազերը ամրացնող և նրանց ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ վերադարձնող: Գինը 2 ր. շիշը, ՓՈՍՏԱՅՈՎ ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ խանութի մէջ

Մի և նոյն տեղը ԽԻՆԱՅԻ ԻՒՂ, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին գլխացաւի դէմ, ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ և հոտաւէտ ջրեր և այլն:

6—100

ՇՕԿՕԼԱՏ ԵՒ ԴՐԱԺԷ

Ս. ՍԻՈՒ ԵՒ ԸՆԿ.

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՄՕՍԿՎԱՅԻ ՄԷՋ

գտնվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ հետևեալ մագազիններում. Գ. Մ. Կօպաձէի, Ս. Անիեվի, Ա. Պ. Ակօպօվի, Վ. Ֆ. Սէտօվի, Ե. Ա. Եղիազարօվի, Գ. Ա. Բաեաղչեվի, Ս. Ա. Ծովիանօվի, Յ. Ս. Բաբանօսօվի, Յ. Ի. Գուրգենօվի, Ի. Ա. Եւանգուլօվի և ուրիշ շատերի մագազիններում, նոյնպէս և ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ երկրի միւս բոլոր քաղաքներում:

5—24 (1—15)

ԳԱԼԼԵՐԵԱ ԱՐԾՐՈՒՆԻ, ԴՎՕՐՑՕՎԱՅԱ ՓՈՂՈՑ

ՊԱՀԵՍՏ ԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ № 144.

СКЛАДЪ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ

№ 144, **ГАЛЛЕРЕЯ АРЦРУНИ**

Ծախվում են. մեծ քանակութեամբ և խիստ էժան, Վիէննայի ԹՕՆԷԹ ֆաբրիկայի ՄԵԲԵԼԻ ամեն տեսակ, նոյնպէս ՈՍԿԵԶՕԾ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ հայելիների համար և ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ, լուսանկարների համար ԱԼԲՈՒՄԻ Թուղթ, Բէլգիայի ԱՊԱԿԻՆԵՐ պատուհանների համար, ամեն տեսակի, նոյնպէս ՄԱՐՄԱՐԻՕՆ քար, ԹՈՒՋԵԱՅ ԱՄԱՆՆԵՐ էմալով, ՆԻԹՐԱԹ ԴԱՐԺԱՆ, ՈՍԿԻ և ուրիշ շատ ապրանքներ:

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԵՈՒՄ

ԴՎՕՐՑՕՎԻ ՓՈՂՈՑԻ ՎՐԱ

ՎԱՐՁՈՎ ԵՆ ՏՐՎՈՒՄ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏՆԵՐ

ВЪ ГАЛЛЕРЕѢ АРЦРУНИ

НА ДВОРЦОВОЙ УЛИЦѢ

ОТДАЮТСЯ ПОМѢЩЕНІЯ

Подъ МАГАЗИНЫ, СКЛАДЫ и КОНТОРЫ

ՆԵՐԿԱՅ 1883 ԹՒԻՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ ԵՆ ԵՐԵՒԱՆՈՒՄ

„ԵՐԵՒԱՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ"

ՇԱԲԱԹԸ ԵՐԵՔ ԱՆԳԱՄ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ է Երևանում 1 ռուբլի:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ընդունվում են ՀԱՅԵՐԷՆ, ՌՈՒՍԵՐԷՆ և ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ լեզուներով:

Խմբագիր-հրատարակիչ ԷՄԻՆ ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՎԻԷՆՆԱՅՈՒՄ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ

„Ժուրնալ դ'Օրիան" դադարեցրած Թերթի տեղ է հրատարակվում այդ նոր լրագիրը: „L'Oriental" Թերթի տարեկան գինը 8 ռուբլի է, կէս տարվանը 4 ռուբլի:

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ" խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի Վիէննայում գիմելով հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՆՔ Պարսկաստանի ՌԱՇՏ քաղաքում ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ:
Ով կը ցանկանայ մեզ դիմել, պատրաստ ենք ընդունել և կատարել ճշգութեամբ ինչ առևտրական գործ և լինի ՀԱՐԻՒՐԻՆ ՄԷԿ ՎԱՐՁՈՎ:

Իվան ԽՍԱՂՈՒԼԵԱՆՑ Շուշեցի:

4—5